

Sygn. akt II UK 550/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 listopada 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Beata Gudowska

w sprawie z wniosku A. G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi [...] o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 15 listopada 2017 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 14 kwietnia 2016 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 14 kwietnia 2016 r., Sąd Apelacyjny [...] zmienił – na skutek apelacji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału [...] - wyrok Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych [...] z dnia 6 lipca 2015 r. i oddalił odwołanie wnioskodawcy A. G. od decyzji pozwanego organu rentowego z dnia 8 września 2014 r., odmawiającej przyznania prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych (wcześniejszej).

Sąd drugiej instancji uznał, że wnioskodawca nie legitymuje się 15 letnim okresem pracy w szczególnych warunkach, ponieważ nie ma podstaw do przyjęcia, że w okresach zatrudnienia od dnia 6 maja 1975 r. do dnia 31 sierpnia 1989 r. w Przedsiębiorstwie Zmechanizowanych Robót Budowlanych Budownictwa Przemysłowego „Z.” [...] oraz od dnia 1 kwietnia 1981 r. do dnia 31 grudnia 1981 r., gdy pracował na budowie eksportowej na Węgrzech jako monter konstrukcji stalowych na wysokości, wykonywał on prace w szczególnych warunkach.

W ocenie Sądu Apelacyjnego „nie jest również możliwym zaliczenie okresu odbywania przez wnioskodawcę zasadniczej służby wojskowej do stażu pracy w szczególnych warunkach, gdyż wnioskodawca po jej odbyciu nie podjął zatrudnienia w szczególnych warunkach,(...). Ucząc się zawodu wnioskodawca nie pracował stale i w pełnym wymiarze czasu jak pracownik, jego czas pracy unormowany był według przepisów jakimi unormowano naukę zawodu”.

W ustalonym stanie faktycznym wnioskodawca (ur. w dniu 3 listopada 1954 r.), w dniu 8 sierpnia 2014 r. złożył wniosek o emeryturę, dokumentując 27 lat, 10 miesięcy i 6 dni okresów składkowych i nieskładkowych, pozwany organ rentowy nie uznał żadnego z okresów pracy za okres pracy w warunkach szczególnych. Wnioskodawca nie przystąpił do Otwartego Funduszu Emerytalnego, w dniu 3 listopada ukończył 60 lat. W okresie od dnia 1 kwietnia 1970 r. do dnia 31 marca 1973 r. odbywał naukę zawodu (naprawy samochodowe). Następnie (w okresie od dnia 25 kwietnia 1973 r. do dnia 10 kwietnia 1975 r.) odbył służbę wojskową, pracując jako mechanik silników wysokoprężnych. W dniu 6 maja 1975 r. wnioskodawca podjął pracę jako mechanik samochodowy i w tym charakterze pracował do dnia 31 maja 1985 r., w tym od dnia 1 kwietnia 1981 r. do dnia 31 grudnia 1981 r. na budowie eksportowej na Węgrzech jako monter konstrukcji. Od dnia 1 czerwca 1985 r. do dnia 24 lipca 1986 r. i ponownie od dnia 1 stycznia 1987 r. do dnia 31 października 1988 r. zajmował stanowisko starszego mistrza. Od dnia 1 listopada 1988 r. do dnia 30 sierpnia 1989 r. pracował na stanowisku kierownika warsztatu, a od dnia 1 stycznia 1990 r. do dnia 31 sierpnia 1990 r. kierownika działu technicznego i na tym stanowisku pracował do końca zatrudnienia. Jako mechanik pracował przy naprawie silników wysokoprężnych. Była to praca przy naprawie sprzętu budowlanego polegająca na naprawie silników

wysokoprężnych, pomp wtryskowych, wtryskiwaczy. Naprawy wykonywane były w bazie lub w terenie. Na stanowisku starszego mistrza d/s eksploatacji sprzętu budowlanego, czynności pracownicze wnioskodawcy polegały na nadzorze operatorów sprzętu budowlanego, była to praca w terenie. Jako kierownik warsztatu w okresie od dnia 1 listopada 1988 r. do dnia 30 sierpnia 1989 r. nadzorował prace wykonywane w kanałach, naprawy pomp wtryskowych i gaźników, regeneracji akumulatorów, prace spawaczy i zgrzewaczy rur. Wszystkie te prace były pracami na stanowiskach uznanych za zatrudnienie w szczególnych warunkach. Od dnia 1 stycznia 1990 r. jako kierownik działu technicznego w istocie wykonywał te same czynności co uprzednio.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego i przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury oraz orzekł o kosztach zastępstwa procesowego.

Powołując się na treść art. 184 i art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm. dalej ustawa emerytalna) oraz § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm. – dalej rozporządzenie), Sąd pierwszej instancji uznał, że wnioskodawca udowodnił okres 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Sąd ocenił, że wnioskodawca jako mechanik samochodowy, naprawiał silniki wysokoprężne przy pompach wtryskowych, wtryskiwaczach. Według Sądu, były to prace wykonywane w warunkach szczególnych, wymienione - w stanowiącym załącznik do rozporządzenia - wykazie A, dziale XIV poz. 14. Natomiast pracując na stanowiskach starszego mistrza d/s eksploatacji, kierownika warsztatu i kierownika działu technicznego, wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze wykonywał czynności bezpośredniego dozoru inżynieryjno-technicznego w różnych oddziałach zakładu pracy, w których praca była wykonywana w warunkach szczególnych, odpowiadające poz. 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia.

Sąd Okręgowy zaliczył także wnioskodawcy do okresu pracy w szczególnych warunkach okres służby wojskowej od dnia 25 kwietnia 1973 r. do dnia 10 kwietnia 1975 r., w czasie której pracował jako mechanik silników wysokoprężnych, bowiem

po jej ukończeniu podjął pracę w dniu 6 maja 1975 r., jako mechanik samochodowy. W tym zakresie Sąd powołał się na treść uchwały Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013 r. II UZP 6/13, (OSNP 2014 nr 3, poz. 42) oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 sierpnia 2014 r., I UK 442/13 (niepublikowany), w którym uznano, że okres zasadniczej służby wojskowej zalicza się do okresu pracy wymaganego do nabycia emerytury w niższym wieku emerytalnym także wtedy, gdy żołnierz przed powołaniem do zasadniczej służby wojskowej nie był zatrudniony, ale po zwolnieniu z tej służby w ciągu 30 dni podjął zatrudnienie i pracował w szczególnych warunkach pracy.

Sąd Apelacyjny zmienił – na skutek apelacji pozwanego organu rentowego - wyrok Sądu Okręgowego i oddalił odwołanie wnioskodawcy, uznając, że nie spełnił on, wynikającej z art. 184 ustawy emerytalnej, przesłanki nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym - wymaganego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W uzasadnieniu wyroku wskazano, że Sąd pierwszej instancji niezasadnie uznał, że wnioskodawca pracował stale i w pełnym wymiarze czasu na stanowisku wymienionym w wykazie A dział XIV poz. 14, poz. 24 oraz w dziale V poz. 5 - prace przy montażu konstrukcji metalowych na wysokości. W ocenie Sądu Apelacyjnego, brak podstaw do przyjęcia, że w wymienionych wyżej okresach wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracował wyłącznie w warunkach szczególnych. W ocenie Sądu drugiej instancji nie było również możliwe zaliczenie do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej, gdyż wnioskodawca po jej odbyciu nie podjął zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości skargą kasacyjną pełnomocnik wnioskodawcy i zarzucając naruszenie prawa materialnego – art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (jednolity tekst: Dz.U. z 1967 r. Nr 44, poz. 220 ze zm.) w związku z § 7 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz.U. Nr 44, poz. 318 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym w dacie odbywania służby wojskowej przez wnioskodawcę, tj. od dnia 25 kwietnia 1973 r. do dnia 10 kwietnia 1975 r. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na „uzależnieniu przez Sąd Apelacyjny

możliwości zaliczenia okresu zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia przy pracy wykonywanej w szczególnych warunkach od faktu zatrudnienia wnioskodawcy przed rozpoczęciem służby wojskowej stale i w pełnym wymiarze czasu jak pracownik”, co w efekcie doprowadziło Sąd Apelacyjny do naruszenia art. 108 ust. 2 ustawy o powszechnym obowiązku obrony w związku z § 7 rozporządzenia w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin, poprzez nie zastosowanie tych przepisów, oraz naruszenie art. 184 ustawy emerytalnej w związku z § 2 ust. 1 oraz 4 rozporządzenia, poprzez nie zastosowanie tych przepisów i błędnego uznania, że wnioskodawca nie wykazał 15-letniego okresu zatrudnienia na stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

Pełnomocnik wnioskodawcy wskazał także na naruszenie przepisów postępowania - art. 233 § 1 oraz art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c., a także art. 382 k.p.c., poprzez „przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegającej na nieuzasadnionym wyciąganiu wniosków z dowodów, którym ewidentnie przeczą inne dowody, (...), poprzez brak podania w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego, przyczyn, dla których innym dowodom, (...) odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, (...)”.

W oparciu o powyższe zarzuty, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy właściwemu Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, według 3 - krotności stawki minimalnej przewidzianej w przepisach rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości, oddalenie apelacji i zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy kosztów sądowych za obie instancje oraz za postępowanie przed Sądem Najwyższym według norm przepisanych oraz kosztów zastępstwa procesowego według 3 - krotności stawki minimalnej przewidzianej w przepisach rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości (podstawa: art. 398⁴ § 1 pkt 3 i art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 108 § 2, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nieuzasadniona.

Stosownie do art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę tylko w granicach podstawy i wskazanego zarzutu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Związany jest też ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

W ramach naruszenia przepisów postępowania, pełnomocnik wnioskodawcy zarzucił naruszenie art. 233 § 1 k.p.c., oraz art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c., a także art. 382 k.p.c. Odnośnie do wskazanego art. 233 § 1 k.p.c. należy przypomnieć że zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 23 września 2005 r., III CSK 13/05 (OSNC 2006 nr 4, poz. 76). W uzasadnieniu tego orzeczenia wskazano, że treść i kompozycja art. 398³ § 3 k.p.c. sugerują, iż chociaż generalnie dopuszczalne jest oparcie skargi kasacyjnej na podstawie naruszenia przepisów postępowania, to jednak z wyłączeniem zarzutów dotyczących ustalania faktów i oceny dowodów, nawet jeżeli naruszenia te mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Z kolei zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. (powinno być: w związku z art. 391 § 1 k.p.c.) może stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną wtedy, gdy uzasadnienie wyroku sądu drugiej instancji nie posiada wszystkich koniecznych elementów lub gdy zawiera kardynalne braki, które uniemożliwiają kontrolę kasacyjną. Chodzi o sytuację, gdy treść uzasadnienia orzeczenia uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania wyroku (orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 8 października 1997 r., I CKN 312/97; z dnia 19 lutego 2002 r., IV CKN 718/00; z dnia 20 lutego 2003 r., I CKN 656/01 i z dnia 22 maja 2003 r., II CKN 121/02, niepublikowane oraz z dnia 10 listopada 1998 r., III CKN 792/98, OSNC 1999 nr 4, poz. 83; z dnia 9 marca 2006 r., I CSK 147/05, LEX nr 190753 i z dnia 9 lipca 2008 r., I PK 2/08, LEX nr 497691). Trzeba przy tym pamiętać, że art. 328 § 2 k.p.c. zastosowany odpowiednio do uzasadnienia orzeczenia sądu drugiej instancji (art. 391 § 1 k.p.c.) oznacza, że uzasadnienie to nie musi zawierać wszystkich elementów uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji, ale takie elementy, które ze względu na treść apelacji i na zakres rozpoznawanej sprawy wyznaczony przepisami ustawy są potrzebne do rozstrzygnięcia sporu przez tenże sąd (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2007 r., II CSK 244/07, LEX nr

487508). Co do zarzutu naruszenia art. 382 k.p.c. wypada podkreślić, że przepis ten nie stanowi samodzielnej podstawy działania sądu drugiej instancji, gdyż swoją funkcję merytoryczną (rozpoznawczą) sąd ten spełnia – w zależności od potrzeb oraz wniosków stron – stosując (przez odesłanie zawarte w art. 391 k.p.c.) właściwe przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji. Nie można zatem - z pominięciem wymagań przewidzianych w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. – zasadnie zarzucać naruszenia przez sąd drugiej instancji omawianego przepisu i przypisywanych temu sądowi kompetencji w postępowaniu odwoławczym. Zarzut naruszenia art. 382 k.p.c. w zasadzie nie może stanowić samodzielnego uzasadnienia podstawy kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., lecz konieczne jest wskazanie także tych przepisów normujących postępowanie rozpoznawcze, którym sąd drugiej instancji, rozpoznając apelację, uchybił (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 1999 r., II CKN 102/98, LEX nr 50665; z dnia 13 czerwca 2001 r., II CKN 537/00, LEX nr 52600 i z dnia 12 grudnia 2001 r., III CKN 496/00, LEX nr 53130 oraz z dnia 26 listopada 2004 r., V CK 263/04, LEX nr 520044). Jeżeli podstawa kasacyjna z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. ogranicza się do zarzutu naruszenia ogólnej normy procesowej art. 382 k.p.c., to może być ona usprawiedliwiona tylko wówczas, kiedy skarżący wykaże, że sąd drugiej instancji bezpodstawnie nie uzupełnił postępowania dowodowego lub pominął część zebranego materiału, jeżeli uchybienia te mogły mieć wpływ na wynik sprawy, albo kiedy mimo przeprowadzenia postępowania dowodowego orzekł wyłącznie na podstawie materiału zgromadzonego przez sąd pierwszej instancji lub oparł swoje rozstrzygnięcie na własnym materiale, pomijając wyniki postępowania dowodowego przeprowadzonego przez sąd pierwszej instancji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 1998 r., II CKN 815/97, Wokanda 1999 nr 1, poz. 6 oraz wyroki z dnia 16 marca 1999 r., II UKN 520/98, OSNP 2000 nr 9, poz. 372; z dnia 8 grudnia 1999 r., II CKN 587/98, LEX nr 479343; z dnia 6 lipca 2000 r., V CKN 256/00, LEX nr 52657; z dnia 13 września 2001 r., I CKN 237/99, LEX nr 52348; z dnia 22 lipca 2004 r., II CK 477/03, LEX nr 269787; z dnia 10 stycznia 2008 r., IV CSK 339/07, LEX nr 492178; z dnia 24 kwietnia 2008 r., IV CSK 39/08, LEX nr 424361 i z dnia 24 czerwca 2008 r., II PK 323/07, LEX nr 491386). Przepis art. 382 k.p.c. nie nakłada przy tym na sąd drugiej instancji obowiązku

przeprowadzenia postępowania dowodowego, lecz sąd ten jest władny samodzielnie dokonać ustaleń faktycznych bez potrzeby uzupełniania materiału dowodowego zebranego przed sądem pierwszej instancji, o ile zachodzą ku temu potrzeby.

Uwagi powyższe pozwalają na stwierdzenie, że nie zostały skutecznie zakwestionowane ustalenia faktyczne Sądu Apelacyjnego, według których brak podstaw do przyjęcia, że w wymienionych w części wstępnej uzasadnienia okresach, wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracował wyłącznie w warunkach szczególnych.

Za uzasadnieniem wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2017 r., II UK 527/16 – niepublikowany, w ogólności warto przypomnieć, że zgodnie z art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r., przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego, między innym, w art. 32, jeżeli w dniu jej wejścia w życie (tj. 1 stycznia 1999 r.) osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych dla nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (czyli 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn).

Przepis art. 32 ust. 1 ustawy emerytalnej wprowadza – jako kryterium dyferencjacji wieku emerytalnego określonego w art. 27 - rodzaj wykonywanej pracy (tj. szczególne warunki, w jakich jest ona świadczona lub szczególny jej charakter). Wprawdzie ust. 2 powołanego artykułu zawiera definicję pojęcia pracownika zatrudnionego w szczególnych warunkach, niemniej nie precyzuje szczegółowych przesłanek nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku, zaś art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej odsyła do dotychczasowych przepisów, którymi są przepisy rangi ustawy lub wydane na mocy delegacji ustawowej (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2002 r., III ZP 30/01, OSNP 2002 nr 10, poz. 243). Aktem prawnym normującym tę problematykę jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.

W judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że przewidziane w art. 32 w związku z art. 184 ustawy o emeryturach i rentach prawo do emerytury w niższym niż określony w art. 27 tej ustawy wieku emerytalnym jest ściśle

związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Prawo to stanowi przywilej i odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo (por. między innymi wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2007 r., I UK 258/06, OSNP 2008 nr 5-6, poz. 81; z dnia 17 września 2007 r., III UK 51/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 328; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07, LEX nr 375653; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z dnia 13 listopada 2008 r., II UK 88/08, niepublikowany; z dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09, LEX nr 509022). Skoro art. 32 ust. 2 i 4 ustawy emerytalnej w związku z § 2 ust. 1 rozporządzenia uznają za pracę w szczególnych warunkach wyłącznie zatrudnienie przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku, to oznacza to, że krótsze dobowo (nie w pełnym wymiarze obowiązującego czasu pracy na danym stanowisku) lub periodyczne (okresowe), a nie stale świadczenie pracy w warunkach narażających na szybszą utratę zdolności do zarobkowania wyklucza dopuszczalność uznania pracy za świadczoną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2007 r., III UK 38/07 i z dnia 8 czerwca 2011 r., I UK 393/10). Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325; z dnia 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 329; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75; z dnia 24 marca 2009 r., I PK 194/08, LEX nr 528152 i dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 21/10, LEX nr 619638). Nie jest dopuszczalne w zasadzie uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze

wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika. Od tej reguły istnieją odstępstwa. Pierwsze z nich dotyczy sytuacji, kiedy inne równocześnie wykonywane prace stanowią integralną część (immanentną cechę) większej całości dającej się zakwalifikować pod określoną pozycję załącznika do rozporządzenia (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07, LEX nr 375653; dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09, LEX nr 509022 oraz z dnia 11 marca 2009 r., II UK 243/08 i tam powołane wcześniejsze orzecznictwo). Drugie odstępstwo dotyczy przypadków, kiedy czynności wykonywane w warunkach nienarażających na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia mają charakter incydentalny, krótkotrwały, uboczny (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75 oraz z dnia 22 kwietnia 2009 r., II UK 333/08, LEX nr 1001310).

Przy tych uwagach, uwzględniając niezakwestionowane ustalenia faktyczne sprawy, trzeba uznać, że trafnie Sąd drugiej instancji orzekł, że wnioskodawca w spornych okresach pracy, nie wykonywał prac odpowiadających charakterem i zakresem pracom w szczególnych warunkach wskazanym w dziale XIV (prace różne) pod pozycją nr 14 wykazu A rozporządzenia. Na marginesie można wskazać, że wykonywanej przez wnioskodawcę pracy nie można także zaliczyć do prac wskazanych w dziale XIV w poz. 16 – (prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych), ponieważ z ustaleń faktycznych (którymi Sąd Najwyższy jest wiązany) wynika, że jako kierownik warsztatu nadzorował jedynie prace wykonywane przez podległych mu pracowników w kanałach remontowych.

Podobnie należy ocenić okres od dnia 1 czerwca 1985 r. do dnia 31 sierpnia 1989 r., w którym wnioskodawca pracował w dziale technicznym jako mistrz do spraw eksploatacji, kierownik warsztatu i kierownik działu technicznego.

Trzeba przypomnieć, że nie każdy pracownik, który sprawuje dozór inżyniersko - techniczny na wydziałach (oddziałach), na których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, zalicza się do osób pracujących w szczególnych warunkach, ale ten dla którego ta praca (dozór) jest stała i w pełnym

wymiarze. Stanowisko to znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09, niepublikowany, z dnia 4 czerwca 2008 r., II UK 306/07, LEX 494129, z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07, LEX 375653).

W tej sytuacji nawet uznanie (w ślad za wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 5 sierpnia 2014 r., I UK 442/13 niepublikowany), „że czas zasadniczej służby wojskowej zalicza się do okresu pracy wymaganego do nabycia emerytury w niższym wieku emerytalnym także wtedy, gdy żołnierz przed powołaniem do zasadniczej służby wojskowej nie był zatrudniony, ale po zwolnieniu z tej służby w ciągu 30 dni podjął zatrudnienie i pracował w szczególnych warunkach pracy”, nie zmienia oceny, że wnioskodawca nie wykazał wykonywania pracy w szczególnych warunkach, co czyni nieuzasadnionymi zarzuty naruszenia art. 184 ustawy emerytalnej w związku z § 2 ust. 1 oraz 4 rozporządzenia.

Z tych względów, gdy zarzuty skargi okazały się nieuprawnione, należało orzec jak w sentencji, po myśli art. 398¹⁴ k.p.c.